

De Bossen van Vlaanderen

De strijd om het

Lappersbos

Jack van Dijk

foto: Jack van Dijk

Vlaanderen moet er bossen bij krijgen, en ook stadsbossen moeten meehelpen Vlaanderen groener in te kleuren. Dat is toch een credo van de Vlaamse paarsgroene regeringscoalitie, of toch zeker van Vlaams minister voor Leefmilieu en Landbouw, Vera Dua. Maar ondertussen dreigt een bestaand bos, tegen Brugge aan gelegen, het Lappersbos, er het bijtje bij neer te moeten leggen, voor de bijl te gaan.

Het Lappersbos beslaat een 30 ha en bestaat uit een zevental aparte biotopen van zeer waardevolle flora en fauna. Het bos heeft een zeer belangrijke functie, is namelijk een onderdeel van een groene gordel die zich als het ware rond Brugge heeft genesteld. Als het Lappersbos daaruit zou weggesneden worden, dan betekent dit een gat in die groene gordel en dan kunnen planten en dieren niet meer zo gemakkelijk migreren. Dit betekent ook een gevoelige slag voor de vorming van een netwerk van groene corridors in Vlaanderen.

Het bos, dat eigendom is van Fabricom, dreigt geen lang leven meer beschoren te zijn; het is immers ingekleurd in het gewestplan als industriezone. Fabricom, dat het gebied mogelijk niet zelf gebruikt, lijkt het wel voor andere industriële doeleinden te gelde te willen maken. Maar ook andere gegadigden dienden zich aan, om stukken uit dit bos te nemen. De Lijn wilde hier een busdepot bouwen; dit plan werd echter al opgeschort. Maar ook de gemeente Brugge heeft plannen met een deel van het bos. De gemeente wil de Vaardijkstraat, die langs het bos loopt, verbreden, en dat gaat ten koste van een stuk van het bos, om zodoende de Zuidelijke ontsluiting van

Brugge qua mobiliteit te garanderen. Kortom, het Lappersbos was ten dode opgeschreven, maar dat was buiten de waard gerekend, van jonge actievoerders die ondertussen bekend staan als het 'Lappersbosfront', zij besloten het Lappersbos te bezetten, om zodoende te strijden voor het integrale behoud van dit bos. Deze bezetting heeft inmiddels al haar eerste verjaardag mogen vieren.

Het 'Front' bestaat uit een bonte coalitie van lokale buurtbewoners, anarchisten uit het Brugse, sympathisanten uit de omgeving, maar ook van heinde en verre. De gemiddelde leeftijd van de 'kern' van de bezetters, die zich in indrukwekkende en zeer hoog gelegen boomhutten hebben geïnstalleerd, is begin tot midden in de twintig. Zij hebben zich ontpopt tot 'fulltime' bezetters maar weten zich inmiddels gesteund door een nog steeds uitbreidende groep van maatschappelijke organisaties, toepasselijk genoemd: het Groene Gordel Front. Tot deze groep behoren o.a. Oxfam, natuurorganisaties (met ook veel lokale organisaties), antiglobalisten, maar ook lokale Agalev-leden, ten individueel titel, zijn in dit Front actief.

De strijd wordt ook langs het gerecht gevoerd, juist op de dag, vrijdag 13 september, dat ik voor Oikos, (de rubriek 'Bewegers') naar het bos trok voor een interview, met Pjotr en Joke, twee van de 'diehards' van het Lappersbosfront, had de deurwaarder het vonnis betekend dat inhoudt dat de bezetters verplicht worden het bos binnen de 72 uur en ten laatste om twaalf uur maandag 16 september te ontruimen.

Ondanks de toch voelbare spanning bij de aanwezig bezetters, komt Joke toch nog zeer ontspannen over. Eerst krijg ik nog een rondleiding van Joke door het bos en op de vraag, of ik misschien ook vanuit een van de hutten 'daarboven' (toch een twintig meter hoog) een zicht wil hebben op het bos, bedank ik vriendelijk maar beslist.

Ondertussen heeft Pjotr zich ook gemeld. Druk is het wel in het zenuwcentrum van het 'fort'; de GSM rinkelt onafgebroken, en tijdens mijn interview worden nog andere interviews via 'mobile' gegeven of dan toch nagelezen en waar nodig gecorrigeerd. Toch blijven zij beiden heel goed bij de zaak, als ik met mijn vragen van wal mag steken.

Kunnen jullie iets zeggen over het begin van de bezettingsactie verleden jaar september? Wat was de directe aanleiding?

Joke: We hadden via informatie te horen gekregen dat, in het kader van plannen van De Lijn en van de gemeente, in het bos mogelijk bouwactiviteiten zouden worden begonnen. Deze informatie kwam van een lokale actiegroep, 'zuidelijke ontsluiting', die zeer alert alles rond het bos opvolgt. Het betreft hier vooral buurtbewoners die bezorgd zijn om het aanzuigeffect van mobiliteit, door de zuidelijke ontsluiting van Brugge die zou plaatsvinden langs de Vaartdijkstraat. Het bos weg en daarvoor meer industrieterreinen, werkt dat aanzuigeffect nog eens mee in de hand. We hebben dan samen vergaderingen belegd en we zijn redelijk snel begonnen met de bezetting en toen die eenmaal begonnen was, is er langs alle kanten steun gekomen.

De bezetting is dan begonnen begin september 2001; was die grote steun er dan al direct?

Pjotr: Het Lappersfront is ontstaan uit het samenkomen van een aantal individuen; de meesten waren daarvoor actief in een Brugse anarchistisch collectief. En dan was er een samenwerking met een aantal buurtbewoners, maar het is eigenlijk pas vanaf

maart 2002, ook nadat wij een persconferentie hadden gegeven naar aanleiding van 250 dagen bezetting, dat de massale steun pas echt is begonnen. In die periode werd ook het Groene Gordel Front opgericht.

Wat waren nu precies de plannen van gemeente en bedrijven met dit gebied.

Pjotr: Oorspronkelijk waren er 3 projecten gepland voor dit bos: het eerste project betreft de zuidelijke ontsluiting, deze moet de stationsbuurt met het zuiden van Brugge verbinden en dit plan houdt eigenlijk een verbreding van de Vaartdijkstraat in. Deze ontsluiting zorgt voor een weg dwars door die groene zone; het tweede project betreft het 'moeras' dat ingekleurd staat als KMO-zone en dan is er nog het derde project, daarvoor was een BPA goedgekeurd in 2000. Dat laatste BPA moest in deze zone een busstelplaats, een busdepot van De Lijn mogelijk maken. Ondertussen heeft de stad beslist dat die KMO-zone er niet komt en ook dat het busdepot, de busstelplaats er niet gaat komen. Minister Stevaert (Vlaams minister voor mobiliteit) heeft de onteigeningsprocedure hiervoor laten stopzetten.

Joke: Reden voor de beslissing van de gemeente, om van het moeras toch geen KMO-zone te maken heeft vooral te maken met het feit dat het technisch te moeilijk wordt en daardoor ook veel te duur. In feite gaat dat ook hier maar om een heel klein gebied dat ingekleurd is als groene zone

Het Lappersbosfront en het Groen Gordel Front, hoe verhouden die zich tegenover elkaar? Hoe moet ik dat zien?

Joke: Uiteindelijk is het Lappersbosfront ook maar kunnen ontstaan omdat er toch veel interesse is gekomen voor onze actie. Het bos stond en staat open voor iedereen; wij hebben er ook wandelingen in georganiseerd. Individuen kwamen hier binnen, maar ook organisaties, tot schoolklassen toe. Ik denk dat deze actie mensen heeft doen inzien dat wat er hier aan natuur is, uniek is en dat dit niet mag verloren gaan..

Pjotr: Uiteindelijk is het Groene Gordel Front er gekomen. Het aantal ondersteunende organisaties nam gestaag toe. Zo zijn er veel natuurorganisaties, zoals Natuurpunt, bij betrokken, maar het zijn allang niet meer enkel natuurorganisaties die zich erbij aansluiten. Het gaat ook om maatschappelijke organisaties (zoals Oxfam, antiglobalisten), maar ook katholieke organisaties (net zo goed als van andere gezindten), die je zult terugvinden in het Groene Gordel Front.

Joke: Het gaat hier om een duidelijke maatschappelijk steun; organisaties die ook niet politiek getint zijn, maar gewoon maatschappelijk begaan zijn. Mensen, organisaties, die ook vinden dat dit bos moet gevrijwaard blijven. Dat niet alles voor geld te koop is (te verkopen is).

Loopt dat vlot, zo die samenwerking tussen anarchisten met die andere maatschappelijk organisaties, die toch al veel meer 'mainstream' zijn.

Joke: Ja, die samenwerking verloopt goed. We hebben een gemeenschappelijk doel waar we elkaar in kunnen vinden. Samen sta je natuurlijk sterker en ieder speelt zijn rol. Wij bezetten hier, doen dit 'fulltime'; wij zitten hier al een jaar. Wie kan dat doen, dit soort werk?! Het is niet altijd even makkelijk, maar dat werk knappen wij op. Zij (andere organisaties binnen het GGF) hebben dan weer hun inbreng op het vlak van maatschappelijk steun die zij ons geven, steun inzake dossierkennis over het gewestplan en BPA's en dergelijke meer. Maar ook steun bij de gerechtelijke procedures en bij het lobbywerk; dat laatste is nu eenmaal ook nodig om dingen gerealiseerd te krijgen.

Ook is er natuurlijk hier en daar de materiële en financiële steun. Deze maatschappelijke steun is ook heel belangrijk om niet geïsoleerd te raken. Immers, dan wordt het veel gemakkelijk om gemarginaliseerd te worden, wat ook gebeurde, helemaal in het begin.

Jullie hebben ondertussen ook al met de gemeente onderhandeld, hoe is dat in zijn werk gegaan? Heeft de gemeente jullie een perspectief gegeven?

Joke: Ja, we hebben gesproken met de gemeente, maar we hebben wel eerst actie moeten voeren om aandacht te krijgen voor onze zaak. We hebben actie gevoerd bij het huis van de burgemeester, tot in zijn tuin. Wij hebben hem het idee willen geven, hoe het is om als het ware een autobaan door je tuin te krijgen. Hij was, op zijn zachtst gezegd, niet erg gelukkig met die actie.

Pjotr: De eerste keer dat wij met de burgemeester en zijn ambtenaren rond de tafel hebben gezeten, was echt een farce. Wij werden niet serieus genomen, zelfs weggelachen. We hadden ook het idee dat het maar pro forma was; dat zij dachten: die houden die bezetting toch niet lang vol, zeker niet tijdens de winter. Uiteindelijk zijn wij de winter doorgelopen, hebben dan een actieweek georganiseerd om ook wat meer druk op de ketel te zetten. En vanwege het succes van de acties, is de burgemeester dan toch gekomen. In eerste instantie niet echt geïnteresseerd in onze eisen voor het bos en ook niet vriendelijk, hoewel, zo gauw er camera's draaiden, dan weer wel. Waarschijnlijk een typische reflex van een politicus. Het was ook heel moeilijk communiceren met de burgemeester en zijn medewerkers. In het begin was het duidelijk dat men zelfs niet de moeite nam, om ook maar echt naar ons te luisteren. In ieder geval werd er ook flink langs elkaar heen gepraat. Wij hadden onze eisen, de burgemeester bleef enkel maar hardnekkig verklaren dat er aan de plannen niets zou veranderd worden. Ook met het argument dat er voor onze vragen geen geld was.

Hoe is jullie contact met Fabricom geweest, de eigenaar van het bos?

Joke: Wij hebben eigenlijk geen echte gesprekken gehad met de Fabricomleiding, behalve dan met hun advocaten. Dat blijkt nu ook eigenlijk tot niet veel geleid te hebben. Wij werden in september voor de vrederechter gedaagd (een 13-tal van de actievoerders) en een week later heeft deze rechter beslist, dat wij het grondgebied moeten verlaten en er hier dus ontruimd moet worden. De betekening was vandaag, op vrijdag 13 september, aan onze advocaten.

Wettelijk moeten wij hier maandag (16/09) om 12.00 weg zijn en moeten alle door ons aangebrachte constructies verwijderd zijn, op straffe van een (dwangsom): 1 euro per dag, per persoon.

Hoe functioneert het hier qua organisatie, wie nemen hier de beslissingen?

Pjotr: We hebben hier iedere week een vergadering, rond het vuur, een vuurmoment. Dan bespreken we alles. Daar worden de beslissingen genomen; de grote, de kleine en alle praktische dingen worden daar afgesproken. Het wordt ook overgelaten aan de spontaniteit van de mensen, om de taken te verdelen. Er wordt niet gezegd, die en die doen de afwas en zus of zo gaat koken. In feite komt het neer op eigen initiatief, maar anderzijds ook op de verantwoordelijkheidszin van iedere persoon.

Joke: Het gaat er los aan toe. We werken niet echt met leiders, er is geen hiërarchische structuur. Iedereen heeft evenveel te zeggen; in die zin zijn we anarchistisch, noem het democratisch bezig.

Maar jullie twee zijn de woordvoerders toch, van de beweging, of zie ik dat niet juist?

Joke: Ja en nee; we hebben onszelf niet aangesteld als woordvoerders; dat is zo gegroeid. Als je het al gedaan hebt en het gaat je goed af, dan ben je bereid het nog wel een keer te doen. Het is ook zo, dat verschillende mensen ook verschillende capaciteiten hebben. Sommige mensen zijn veel handiger en praktischer, kunnen beter timmeren of beter klimmen. Ook heel belangrijk hier, kijk maar naar de boomhutten. En anderen kunnen het weer beter uitleggen. Maar het is ook zo, dat Pjotr en ik er al van in het begin bij zijn en dan is het ook veel makkelijker: wij hebben het allemaal van in het begin meegemaakt. Maar verder binnen de organisatie, hebben wij geen aparte status en hebben wij dus in een vergadering zeker niks meer te zeggen dan iemand anders. Maar het lijkt er wel op, alsof wij de woordvoerders zijn, maar het is eerder de buitenwacht die dat zo ziet, en het wordt ook een beetje door de media zelf zo ingevuld.

Is het ook fysiek te doen, om het hier zo lang uit te houden, zo hier in een bos te wonen? Ver van alle geriefelijkheid en comfort en de zucht naar een warme douche....

Pjotr: Het is zeker niet altijd even gemakkelijk hoor, maar we hebben hier in het bos ook heel veel goede momenten en we hebben het er voor over. Wat het douchen betreft, we hebben genoeg sympathisanten hier in Brugge waar we terecht kunnen als het nodig is.

Jullie zijn zelf wel van Brugge? Jullie zijn geen 'import-activisten' (om het oneerbiedig te zeggen)?

Joke: Wij zijn van Brugge. Maar wij hebben er niks op tegen als mensen ons komen steunen, waar ze dan ook vandaan komen, als ze maar met de juiste doelstellingen komen. Daar gaat het ons om. Sommigen blijven wat langer, uiteindelijk trekken de meeste ook weer weg. Er is zelfs ook internationale aandacht voor ons, onder meer ook vanuit Engeland, maar er is hier ook pas iemand geweest vanuit Australië, die ook meegedaan heeft aan een bosbezetting in Australië.

Is dit de eerste keer dat jullie aan een dergelijke bezetting meedoen, aan een actie van deze omvang en duur?

Pjotr: Dat kun je wel zeggen. Vroeger waren we wel actief in de Brugse anarchistische beweging en hebben we ook acties gevoerd rond de wapenhandel en rond de kernraketten in Kleine Brogel. Daarbij hebben wij samengewerkt met andere anarchistische collectieven. Maar dat waren kleinere acties. Zo'n grote actie als deze, met een hele campagne daar rond en die mediabelangstelling, dat is nieuw voor ons.

Als je nu ziet dat via deze vormen van maatschappelijke participatie (of moet ik het agitatie noemen) je wel van je kunt laten horen, maar toch uiteindelijk bij de politiek uitkomt (onderhandelen), denken jullie dan niet 'laten we dan maar aan politiek doen en ook in de politiek stappen'?! Via politieke participatie (via een politieke partij) kun je dan toch op veel directere manier op besluitvorming invloed hebben, en mogelijk zelfs effectiever aan besluitvorming doen?

Joke: Nee, volgens mij geeft wat wij hier nu meemaken met Lappersfortbos, – dat wij dat bos moeten bezetten – juist goed aan, hoe vast eigenlijk de politiek zit. Plannen wijzigen gaat uiterst moeilijk. Terwijl toch een kind kan zien dat de plannen met dit bos geen goede plannen zijn en dat dergelijke plannen aangepast moeten worden (het gewestplan, wijzigingen in BPA's; red.).

Men slaagt er niet in om, vanuit de politiek, daar goed mee om te gaan, met dergelijke veranderingsprocessen en om dergelijke veranderingen ook toe te laten, terwijl toch duidelijk zoveel mensen daar om vragen!

Pjotr: Niet in de politiek zitten is ook juist je kracht. Wij hebben geen economische belangen; wij gaan zuiver voor dit bos en wij weten dat wij het gelijk aan onze zijde hebben. In de politiek spelen economische en machtsbelangen mee. Daar doen wij niet aan mee. Ja, je ziet nu dat politici daar een spel rond maken. Het is competitie onder elkaar. En als er dan al goede ideeën zijn en je hebt de pech dat je in de oppositie zit, dan gaat men er gewoon niet op in. Het zijn dat soort dingen, die de politiek niet geloofwaardig maken. Een plan eigenlijk wel goed vinden, maar, omdat het van de oppositie komt, het afschieten.

Maar is dat uiteindelijk toch niet de weg: via politieke partijen, politieke programma's, debat, verkiezingen en zo komen tot maatschappijverandering en maatschappijordening?.

En hebben jullie soms toch ook niet het idee dat, hoe verdienstelijk het ook is wat jullie doen, het maar speldenprikken zijn, die acties van jullie?!

Joke: Ik denk dat, als je als je heel veel mensen meekrijgt, je dingen kunt veranderen; we leven immers in een democratie.

Stel je nu eens voor, dat de burgemeester van Brugge (Moenaert) zegt: er komt een referendum. Hij vraagt de bevolking zich uit te spreken over de bestemming van het bos. En stel nu dat de bevolking de burgemeester volgt in zijn projecten (een meerderheid) en deze meerderheid ook vindt dat jullie het bos moeten ontruimen. Leggen jullie je daar dan bij neer?

Pjotr: Slimme journalistenvraag!! Dit is natuurlijk theorie; je moet sowieso al kijken hoe de vraagstelling geformuleerd wordt en ik betwijfel of een meerderheid dan voor de ontruiming zou zijn. Maar stel dat na alles, er toch een meerderheid voor de ontruiming zou zijn, dan denk ik toch dat wij, ook al zijn wij een minderheid, de bezetting niet zouden beëindigen. Immers, ik denk dat onze argumenten correct zijn. En de meerderheid heeft niet per definitie gelijk. Ja, ik denk dat wij achter de gestelde eisen blijven staan en de bezetting zullen blijven voortzetten... En om verder in te gaan op uw vraag, waarom wij dan niet via de gewone 'politiek' opereren? Dat doen wij wel, via het Groen Gordel Front, beïnvloeden wij dan weer wel de politiek, lokale politici en dus politieke partijen. Langs het front zoeken wij steun inzake dossierkennis en proberen wij ook te lobbyen voor onze zaak. Maar wij blijven onafhankelijk, als Lappersbosfront en als bezetters van dit stuk natuur. Wij strijden op verschillende fronten. Maar op onze onafhankelijkheid blijven wij staan, dat is dan ook weer onze kracht..

Joke: De maatschappij verander je eigenlijk ook maar pas echt als je de mensen hun mentaliteit verandert. Maatschappelijke veranderingen zijn er niet omdat politici zeggen dat er iets veranderd is. Ik denk ook dat wij erin geslaagd zijn, via deze actie het een en ander los te maken. Wij komen overigens ook geloofwaardiger over dan 'politiekers', omdat wij hier helemaal geen eigen belang op het spel hebben. Het gaat ons ook niet om machtsspelletjes of achterliggende belangen, maar wel puur om het behoud van het bos.

Vera Dua, Vlaams minister voor Leefmilieu en Landbouw en de grote promotor van stadsbossen in Vlaanderen, is aanspreekbaar in dit dossier, hebben jullie al contacten met haar gehad? Hebben jullie nu het idee, dat daar makkelijk mee te praten valt, makkelijker resultaten bij te halen valt omdat het een groene minister (Agalev) is?

Joke: Zij is hier geweest en we hebben een goed gesprek met haar gehad. Maar Groene ministers hebben natuurlijk ook hun beperking, zij zitten in een regering met andere partijen. Zij zitten ook in een bepaald systeem gevangen. Maar wij hadden wel het idee, dat zij (Vera Dua) wel naar ons luisterde en wel interesse had voor ons dossier en dat was bij de burgemeester wel heel anders.

Pjotr: Steve Stevaert, de (Vlaams minister voor mobiliteit en van de SP.a) heeft er voor gezorgd, dat de onteigening van het bos voor het busdepot van de Lijn werd stopgezet en hij is niet van de Groenen. Het is niet dat omdat een groene minister ook bevoegd is, dat het automatisch in orde komt met het bos. Zij blijft ook deel uitmaken van een ruimere regering. En zij heeft ook te maken met andere factoren, zoals bevoegdheid van de gemeente en de wil van de gemeente.

*Wanneer is het voor jullie gedaan, heffen jullie de actie op, zeggen jullie ons doel is bereikt?!
En keren jullie weer terug naar 'normal day life'!*

Joke/Pjotr (bijna in koor): Als het bos integraal behouden blijft.

Pjotr: Als het BPA wordt gewijzigd, de overheid het bos aankoopt en dit bos een status krijgt van (stedelijk)natuurgebied; als men er een soort van natuurreservaat van maakt. Maar het moet niet een soort van park worden, want dat kon ook nog van alles inhouden, wat niet overeenkomt met het bos het bos te laten zijn. Dan kan men nog van alles hier in aanleggen, een cafetaria, speelreinen en dergelijke. Eigenlijk opteren wij dan toch eerder voor een vorm van natuurreservaat.

Joke: Dan zullen wij de bezetting opgeven en gaan wij, oef, ook eens op vakantie. En dan kunnen wij hier in de toekomst met onze kinderen (als we die ooit hebben) komen wandelen en van de natuur genieten. Eerder geven wij de bezetting niet op. En na de vakantie, verder gaan met ons gewoon leven; dat kan ook betekenen dat we elders weer actie gaan (moeten) voeren. Mogelijk komt er elders een nieuw project. Maar dan zal dat allicht niet zo intensief hoeven te zijn als met deze bezetting.

Naschrift:

Ondertussen heeft minister Dua (Vlaams minister Leefmilieu en Landbouw) aangegeven dat zij bereid is om het bos eventueel aan te kopen (over de te betalen planschade moet dan nog onderhandeld worden).

Een eerste overleg tussen de minister en burgemeester Moenaert van Brugge (en een kabinetsmedewerker van Vlaams minister van Mechelen, Ruimtelijke Ordening) vond plaats op 19 september. Er werd gesproken over de mogelijke (noodzakelijke) wijzigingen in het gewestplan. Er kon niet tot een overeenstemming gekomen worden, de burgemeester houdt vast aan het de verbreding van de Vaardijk waarbij toch een aanzienlijk deel van het bos verloren zal gaan. De minister heeft gevraagd de ontruiming toch nog zeker uit te stellen tot half oktober.

De gesprekken tussen de minister en de burgemeester werden opgeschort maar zullen terug worden voortgezet... De bezetters blijven onverkort vasthouden aan het integraal behoud van het bos.

Jack van Dijk